

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2012

PART - I

SANSKRIT — HONOURS

Paper - I

(NEW & OLD SYLLABUS)

Duration : 4 Hours

Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

(NEW SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 20)

1. Write short note on any *one* of the following : 1 × 4 = 4
 - a) लघुस्वर
 - b) यति ।
2. Define and illustrate any *two* of the following : 2 × 4 = 8

रुचिरा, मालिनी, शिखरिणी, शार्दूल विक्रीडितम् ।
3. Scan and name the metres in any *two* of the following : 2 × 4 = 8
 - a) न तज्जलं यत्र सुचारुपङ्कजम् ।
 - b) पुण्यः शब्दो मुनिरिति मुहुः केवलं राजपूर्वः ।
 - c) न विवृतो मदनो न च संवृतः ।
 - d) कनकवलयं स्रस्तं स्रस्तं मया प्रतिसार्यते ।

UNIT - II

(Marks : 40)

4. a) Join or disjoin the Sandhis in any *eight* of the following : 8 × 1 = 8
हसन् + आगतः, गीः + पतिः, एषः + धावति, अव + एहि, महान् + लाभः, रविः + उदेति, लतेव, क्षितीशः,
पतंस्तर्तुः, पितारक्ष, तिरस्कृतः, तद्धितम् ।
- b) Account for the case-endings in any *eight* of the following underlined words : 8 × 1 = 8
i) वामनः वलिं वसुधां याचते ।
ii) वपुषा चतुर्भुजः ।
iii) बालकः फलेभ्यः उद्यानं याति ।
iv) छात्रः उपाध्यायात् अन्तर्धत्ते ।
v) योधेषु अर्जुनः श्रेष्ठः ।
vi) केशेषु चमरीं हन्ति ।
vii) आसनात् प्रेक्षते ।
viii) स मह्यं शतं धारयति ।
ix) अध्ययनेन वसति ।
x) तृणाय मन्यते जगत् ।
xi) धनस्य हेतोः राजकुलं गच्छति ।
xii) तिलेषु तैलं विद्यते ।
- c) Distinguish between any *four* of the following pairs : 4 × 2 = 8
i) स्थला and स्थली
ii) पाणिगृहीती and पाणिगृहीता
iii) किङ्करा and किङ्करी
iv) सीमन्तः and सीमान्तः
v) वाक्यम् and वाच्यम्
vi) पुत्रीयति and पुत्रायते ।
- d) Name and expound the समासs in any *four* of the following : 4 × 2 = 8
दुर्भिक्षम्, सत्यवादी, शैलोज्ञः, पद्मनाभः, पुण्यपापम्, राजपथः ।
- e) Correct or Justify any *four* of the following : 4 × 2 = 8
i) एकादशीमुपवसन्ति निरम्बुभक्षाः ।
ii) स्वादुमन्त्रं भुनक्ति शिशुः ।
iii) सत्यं परित्यक्त्वा मिथ्यां न भज ।
iv) प्रदीयतां दाशरथाय मैथिली ।
v) रथे च वामनं दृष्ट्वा पुनर्जन्म न विद्यते ।
vi) मुखेन त्रिलोचनः ।

UNIT - III
(Marks : 30)

5. Translate into Sanskrit and write in Devanāgarī script : 15

A dog was going along the riverside way with a piece of meat in his mouth. He then found his image in the water of the river and thought to himself, You ! There was another dog going with a piece of meat. Then out of greed he wanted to have that piece of meat and jumped into the water. He was then carried away by the current of the water.

OR

The sun is rising in the sky. The dark night disappears. There blows the breeze, pleasant to touch and cool, carrying drops of water. The chirping birds announce the advent of the dawn. Lotuses bloom in the pond. The sweet smell of the flowers pleases all. Whom does not please such a morn !

6. Translate into English : 15

अस्ति मुनिजनसेविता पवित्रा विन्ध्याटवी नाम । तस्याञ्च महामुनेरगस्त्यस्य आश्रमपदमासीत् । तस्यागस्त्याश्रमस्य नातिदूरे पम्पाभिधानं सरः । तस्यैव पद्मसरसः पश्चिमे तीरे जीर्णः शाल्मलीवृक्षः । तत्र विरचितकुलायसहस्राणि शुककुलानि प्रतिवसन्ति स्म । एकस्मिंश्च जीर्ण कोटरे जायया सह निवसतः पश्चिमे वयसि वर्तमानस्य पितुरहमेव एकः सूनुरभवम् । अतिप्रबलया ममैव जायमानस्य प्रसववेदनया जननी मे लोकान्तरमगात् ।

OR

अस्ति ब्रह्मारण्ये कर्पूरतिलको नाम हस्ती । तमवलोक्य सर्वे शृगालाश्चिन्तयन्ति स्म — यद्ययं केनाप्युपायेन म्रियते तदास्माकमेतद्देहेन मासचतुष्टयस्य स्वेच्छया भोजनं भविष्यति । तत्रैकेन वृद्धशृगालेन प्रतिज्ञातम् — मया बुद्धिप्रभावादस्य मरणं साधयितव्यम् । अनन्तरं स वञ्चकः कर्पूरतिलकसमीपं गत्वा साष्टाङ्गपातं प्रणम्योवाच — देव ! दृष्टिप्रसादं कुरु । हस्ती ब्रूते — कस्त्वम् । कुतः समायातः । सोऽवदत् — जम्बुकोऽहम् ।

UNIT - IV
(Marks : 10)

7. Write an essay in simple Sanskrit on any one of the following : 10

- a) तव प्रियः उत्सवः ।
- b) रवीन्द्रनाथस्य प्रतिभावैचित्र्यम् ।
- c) शरत्सौन्दर्यम् ।
- d) विज्ञानमभिशाप आशीर्वादो वा ।

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2012

PART - I

SANSKRIT — HONOURS

Paper - II

(NEW & OLD SYLLABUS)

Duration : 4 Hours

Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

(NEW SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 20)

1. a) Define Rūpaka. How many types of Rūpaka do you find in your text ? Name a few of them. What is Prastāvana ? What is its other name ? Describe after Viśvanatha any two of its varieties with definition and correct illustration from your text. 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 5 = 10

OR

- b) Do you think that 'nāṭaka' and 'rūpaka' are identical terms in Sanskrit literature ? What role is played by Arthaprakṛti in Sanskrit drama ? Name them. Describe after Viśvanatha any two of its varieties with definition and correct illustration from your text. 2 + 1 + 1 + 6 = 10

- c) Write explanatory notes on any two of the following : 2 × 5 = 10

प्रकरणम् , नान्दी, महाकाव्यम् , आख्यायिका ।

UNIT - II

(Marks : 30)

2. a) Trace the development of earthly love into heavenly love with reference to the union between Dushyanta and Śakuntala in Abhijñānasakuntalam. 10

OR

- b) Discuss the departure of Śakuntala from Kanva's hermitage as depicted in your prescribed text. 10

OR

- c) Discuss critically the significance of the fifth act of Abhijñānasakuntalam. 10

3. Translate into English or Bengali any one of the following verses : 5

- a) ग्रीवाभङ्गभिरामं मुहुरनुपतति स्यन्दने दत्तदृष्टिः ।
पश्चाद्ध्वेन प्रविष्टः शरपतनभयाद् भूयसा पूर्वकायम् ॥
दभैरर्धावलीढैः श्रमविवृतमुखभ्रंशिभिः कीर्णवर्त्मा
पश्योदग्रप्लुतत्वाद् वियति बहुतरं स्तोकमुर्व्या प्रयाति ॥
- b) अनाघ्रातं पुष्पं किसलयमलूनं कररुहै -
रनाविद्धं रत्नं मधु नवमनास्वादितरसम् ।
अखण्डं पुण्यानां फलमिव च तद्रूपमनघं
न जाने भोक्तारं कमिह समुपस्थास्यति विधिः ॥

4. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses : 8

- a) शुद्धान्तदुर्लभमिदं वपुराश्रमवासिनो यदि जनस्य ।
दूरीकृताः खलु गुणैरुद्यानलता वनलताभिः ॥
- b) रम्याणि वीक्ष्य मधुरांश्च निशम्य शब्दान्
पर्युत्सुको भवति यत्सुखितोऽपि जन्तुः ।
तच्चेतसा स्मरति नूनमबोधपूर्वं
भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि ॥

5. Name and expound the *samāsa* in पूर्वकायम् in 3 (a) or अबोधपूर्वम् in 4 (b). 2
6. Render any *one* into Sanskrit : 1 × 5 = 5

- a) अहिणवमहुलोलुवो तुमं सतह परिचुम्बिअ चुअमञ्जरि ।
कमलवसइमेतणिव्वुदो महुअर विम्हरिओ सि णं कहं ॥
- b) णावेकिखओ गुरुअणो इमाये तुए पुच्छिदो ण वन्धुअणो ।
एक्कक्कमेव्व चरिए भणामि किं एक्कमेकस्स ॥

UNIT - III
(Marks : 20)

7. a) Discuss the importance of the role played by Yaugandharāyana in the development of the drama Svapnavāsavadattam. 10

OR

- b) Explain the appropriateness of the title of the drama Svapnavāsavadattam by Bhāsa with special reference to the incidents of the drama. 10
8. Translate into English or Bengali any *one* of the following verses : 1 × 5 = 5

- a) तीर्थोदकानि समिधः कुसुमानि दर्भान्
स्वैरं वनादुपनयन्तु तपोधनानि ।
धर्मप्रिया नृपसूता न हि धर्मपीडा --
मिच्छेत् तपस्विषु कुलव्रतमेतदस्याः ॥
- b) ऋज्वायतां च विरलां च नतोन्नतां च
सप्तर्षिवंशकुटिलां च निवर्तनेषु ।
निर्मुच्यमानभुजगोदरनिर्मलस्य
सीमामिवाम्बरतलस्य विभज्यमानाम् ॥

9. Amplify in Sanskrit any *one* of the following ideas : 1 × 5 = 5

- a) दुःखं न्यासस्य रक्षणम् ।
- b) कः कं शक्तो रक्षितुं मृत्युकाले
रज्जुच्छेदे के घटं धारयन्ति ।

UNIT - IV

(Marks : 30)

10. a) What is the name of the third act of Uttararāmācaritam ?
Illustrate the significance of the introduction of Act III of the drama for the happy family reunion of the drama.

OR

- b) Do you think that Uttararāmācarita unfolds a beautiful picture of worldly love between Rāma and Sītā ? If so, illustrate your answer with apt citations from your text; if not give reasons in support of your answer with textual citations.

12

OR

- c) Justify the remark in Sanskrit "उत्तरे रामचरिते भवभूतिर्विशिष्यते" ।

12

11. Translate into English or Bengali any two of the following verses : $2 \times 5 = 10$

- a) प्रतनुविरलैः प्रान्तोन्मीलेनमनोहरकुन्तलैः
दशनमुकुलैर्मुग्धालोकं शिशुर्दधती मुखम् ।
ललितललितैर्ज्योत्स्नाप्रायैरकृत्रिमविभ्रमै
रकृत मधुरैरम्बानां मे कुतूहलमङ्गकैः ॥

- b) ततकालं प्रियजनविप्रयोगजन्मा
तीव्रोऽपि प्रतिकृतिवाञ्छया विसोढः ।
दुःखाग्निर्मनसि पुनर्विपच्यमानो
हन्मर्मव्रण इव वेदनां करोति ॥

- c) आश्चोतनं नु हरिचन्दनपल्लवानां
निष्पीडितेन्दुकरकन्दलजो नु सेकः ।
आतप्तजीवितपुनःपरितर्पणोऽयं
सञ्जीवनौषधिरसौ नु हृदि प्रसिक्तः ॥

- d) एते त एव गिरयो विरुवन्मयूरा
स्तान्येव मत्तहरिणानि वनस्थलानि ।
आमञ्जुवञ्जुललतानि च तान्यमूति
नीरन्ध्रनीरनिचुलानि सरित्तटानि ॥

12. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses.

 $1 \times 8 = 8$

- a) स्नेहं दयां सौख्यं च यदि वा जानकीमपि ।
आराधनाय लोकानां भुञ्जतो नास्ति मे व्यथा ॥
- b) सर्वथा व्यवहर्तव्यं कुतो ह्यवचनीयता ।
यथा स्त्रीणां तथा वाचां साधुत्वे दुर्जनो जनः ॥